

В ухвалі про відкриття касаційного провадження зазначається строк для подання учасниками справи відзиву на касаційну скаргу. Якщо разом з касаційною скаргою подано заяви чи клопотання, суд в ухвалі про відкриття касаційного провадження встановлює строк, протягом якого учасники справи мають подати свої заперечення щодо поданих заяв чи клопотань, якщо інше не передбачено законодавством.

Вимоги щодо форми і змісту касаційної скарги передбачені ст. 392 ЦПК України.

Бут Ілля Олександрович

*к.ю.н., старший викладач кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИТТЯ ЗАХОДІВ ЗУСТРІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ПРОЦЕСУАЛЬНИМ КОДЕКСОМ УКРАЇНИ

Асоціація міжнародного права з метою поширення ідей Комітету з міжнародного цивільного та комерційного судочинства серед законотворців як на національному, так і на міжнародному рівнях в опублікованих в 1996 році правилах про попередні та забезпечувальні заходи у міжнародних судових процесах (Гельсінські принципи) вказала, що такі тимчасові забезпечувальні заходи мають виконують дві основні цілі у цивільних та комерційних судах: зберегти статус-кво між сторонами, які очікують на вирішення питань під час судового розгляду, та забезпечити активи, з яких може бути виконано остаточне судове рішення [1]. Такі заходи, звісно, не можуть інтерпретуватись виключно як такі, що мають забезпечувати інтереси тільки позивача: в деяких випадках обґрунтованим буде і захист відповідача від безпідставного позову.

Цивільним процесуальним кодексом України (далі – ЦПК України) в редакції від 03 жовтня 2017 року було вдосконалено інститут застави, який було закріплено в ст. 153 ЦПК України в попередній редакції: відтепер інститут зустрічного забезпечення покликаний гарантувати відповідачу більш широкі можливості відшкодування збитків, які можуть бути спричинені вжиттям заходів забезпечення позову [2]. В науковій літературі (М. О. Рожкова) такий новий для

вітчизняного процесуального законодавства вид зустрічного забезпечення іноді іменується первинним забезпеченням (оскільки такий вид пов'язується зі створенням позивачем умов для застосування заходів забезпечення позову), який протиставляється вторинному забезпеченню – передбачена ч. 4 ст. 156 ЦПК України можливість відповідача (іншої особи) за своєю ініціативою забезпечити позов про стягнення грошової суми шляхом внесення на депозитний рахунок суду грошових коштів у розмірі вимог позивача або надання гарантії банку на таку суму [3, с. 86].

Виходячи з аналізу ст. 154 ЦПК України, застосування зустрічного забезпечення за загальним правилом є правом суду, однак у випадках відсутності у позивача майна, зареєстрованого в установленому законом порядку місця проживання (перебування) чи місцезнаходження на території України, або за наявності доказів того, що майновий стан позивача або його дії щодо відчуження майна чи інші дії можуть ускладнити або зробити неможливим виконання рішення суду про відшкодування збитків відповідача, які можуть бути спричинені забезпеченням позову, у випадку відмови у позові, заходи зустрічного забезпечення вживаються судом автоматично.

Зі вказаної статті випливає, що зустрічне забезпечення можливе лише щодо ймовірних збитків, яких спричинить відповідачу вжиття заходів забезпечення позову, а отже зустрічне забезпечення не може бути використане як інструмент забезпечення збитків, спричинених поданням позовної заяви. На таку особливість звернув увагу Апеляційний суд Харківської області у справі №_640/19335/16-ц: відповідно до обставин справи позивач оскаржував в судовому порядку протокол проведення прилюдних торгів щодо реалізації його майна та відповідний договір купівлі-продажу, укладений з відповідачем. В задоволенні позову було відмовлено, а тому позивач звернувся з апеляційною скаргою до вищестоящего суду. Вважаючи, що за результатами розгляду справи правочини, укладені на електронних торгах, можуть бути визнані недійсними та може бути застосована реституція, відповідач в якості зустрічного забезпечення просив заборонити відповідному відділу державної виконавчої служби вчиняти будь-які дії із коштами від реалізації майна, що перебувають на його рахунках.

Суд апеляційної інстанції, відмовляючи у задоволенні заяви про зустрічне забезпечення, вказав, що така вимога не стосується забезпечення відшкодування збитків, які можуть бути спричинені забезпеченням позову у вигляді заборони відчуження квартири, а тому відповідна заява про зустрічне забезпечення не підлягає задоволенню [4].

Отже, зустрічне забезпечення може бути застосоване: 1) за ініціативою суду (ч. 1 ст. 154 ЦПУ України); 2) в силу закону (ч. 2 ст. 154 ЦПК України); 3) за клопотанням позивача (ч. 6 ст. 154 ЦПК України). При цьому, процесуальним законодавством не вказано про можливість заявлення клопотання про вжиття заходів зустрічного забезпечення самим позивачем, оскільки це, по суті, суперечить його інтересам, а прийняття рішення про забезпечення позову приймається судом незалежно від готовності виконання зустрічного забезпечення позивачем.

Так само, не вказано і про можливість вжиття заходів зустрічного забезпечення за ініціативою третіх осіб. З огляду на особливості процесуального статусу третіх осіб, що заявляють самостійні вимоги щодо предмету спору, та третіх осіб, що самостійних вимог не заявляють, можна зробити висновок, що: 1) оскільки треті особи, що не заявляють самостійних вимог не мають матеріальної заінтересованості в результатах розгляду справи, вжиття заходів забезпечення позову жодним чином не впливає на їхні права та обов'язки та не спричиняє для них можливості понесення збитків, пов'язаних із таким забезпеченням; 2) хоча треті особи, що заявляють самостійні вимоги щодо предмета спору, і мають матеріальну заінтересованість в результатах розгляду справи, у відповідному провадженні вони набувають статусу позивача, а тому так само не можуть бути ініціаторами вжиття забезпечувальних заходів. В той же час, заявляючи вимогу щодо забезпечення власного позову, поданого до позивача та/або відповідача у справі, на третю особу із самостійними вимогами може бути покладено обов'язок щодо зустрічного забезпечення збитків, які можуть бути спричинені позивачу та/або відповідачу у справі, проти яких подано позов такої третьої особи.

Розмір зустрічного забезпечення може бути вказаний у відповідній заяві про вжиття заходів зустрічного забезпечення, однак остаточно такий розмір визначається судом з урахуванням обставин справи, враховуючи співмірність із заходами забезпечення позову, застосованими судом, та розміром збитків, яких може зазнати відповідач у зв'язку із забезпеченням позову. З цього випливає, що зустрічне забезпечення може бути застосоване у спорах не тільки майнового характеру, але й у спорах немайнового характеру, оскільки можливість вжиття такого заходу забезпечення та його розмір залежать не від характеру вимоги, а від розміру можливих збитків, спричинених відповідачу забезпеченням позову.

Таким чином, положення чинного законодавства значно розширили можливості відповідача, спрямовані на убезпечення від необґрунтованих заходів забезпечення позову, що має належним чином відобразитися на дотриманні балансу інтересів сторін судового розгляду.

Література:

1. Crawford en M. Bijers (eds.), The International Law Association. Report of the sixty-seventh Conference held at Helsinki, Finland 12 to 17 August 1996, Londen : Cambrian Printers 1996. – P. 185-204.
2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року №1618-IV // Офіційний вісник України: офіційне видання. – 2004. – №16. – Ст. 1088.
3. Рожкова М.А. Средства и способы правовой защиты сторон коммерческого спора. М. : Волтерс Клувер, 2006. – 416 с.
4. Ухвала Апеляційного суду Харківської області у справі №640/19335/16-ц від 29 січня 2018 року [Електронний ресурс] / Єдиний державний реєстр судових рішень. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/71951553>.

Волкова Наталія Василівна

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

РОЛЬ СУДУ У ЗАХИСТІ СІМЕЙНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ ДИТИНИ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВІДПОВІДНО ДО СУДОВОЇ РЕФОРМИ УКРАЇНИ

Дослідження ролі суду у захисті сімейних прав та інтересів дитини у цивільному судочинстві необхідно зазначити, що дана тема має наукову та практичну значимість, особливо в умовах судової реформи та реформування